

ÎNCHEIERE

01 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

președintele completului, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea înaintată de Bahnari Valeriu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 03 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse cererile de apel depuse de Bahnari Valeriu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 22 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă:

La 22 noiembrie 2017, Bahnari Valeriu s-a adresat în instanță cu o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii înaintate reclamantul a indicat că, la 01 august 2012, Procuratura Generală a Republicii Moldova, reprezentată de procurorul Cociu Lilian, prin ordonanță a pornit urmărirea penală în baza art.189 alin. (6) din Codul penal, iar prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 22 august 2012 a fost autorizată realizarea interceptării și înregistrarea convorbirilor telefonice la numărul de telefon 68255581, ce aparține reclamantului, pe un termen de 30 de zile.

La 13 septembrie 2012, reclamantul a fost reținut pe un termen de 72 de ore sub bănuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art.189 alin. (6) din Codul penal și audiat în calitate de bănuit, însă a refuzat să ofere declarații, deoarece starea sa fizică era precară.

Prin ordonanța procurorului din 14 septembrie 2012, reclamantul fost pus sub învinuire pentru faptul că acesta, fiind membru activ al unui grup organizat, printr-o

înțelegere prealabilă, împărțind rolurile, din interes material, cu intenția deposedării bunurilor în proporții deosebit de mari, ce nu le aparțin, au comis infracțiunea prevăzută de art. 42 alin. (2), art. 46 și art. 189 alin. (6) din Codul penal.

La 14 septembrie 2012, reclamantul a fost audiat în calitate de învinuit, însă din cauza sănătății precare a refuzat să ofere declarații și, tot la 14 septembrie 2012, procurorul a înaintat un demers privind aplicarea arestului preventiv pentru o perioadă de 30 zile în privința reclamantului, demers admis prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 14 septembrie 2012, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 septembrie 2012, pe numele acestuia fiind eliberat mandat de arest pe un termen de 30 zile, până la data de 13 octombrie 2012, ora 13:00.

La 09 octombrie 2012, procurorul Cociu Lilian a înaintat un demers privind prelungirea arestului preventiv pentru o perioadă de 30 zile în privința reclamantului, acesta fiind admis prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 10 octombrie 2012, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2012, termenul de arest fiind prelungit pentru încă 30 de zile, începând cu 13 octombrie 2012, ora 13.00, până la 12 noiembrie 2012, ora 13.00.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2012, a fost admis demersul procurorului Cociu Lilian și a fost prelungit termenul măsurii preventive sub formă de arest preventiv pe un termen de până la 12 decembrie 2012, ora 13.00.

Prin ordonanța procurorului Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Cociu Lilian, din 14 noiembrie 2012, reclamantul Bahnari Valeriu a fost pus sub o nouă învinuire, pentru faptul pretinsei comiteri de către acesta a infracțiunilor prevăzute de art. 42 alin. (2), art. 46, art. 189 alin. (6) din Codul penal.

La 14 noiembrie 2012, Bahnari Valeriu a fost audiat în calitate de învinuit, însă din cauza sănătății precare îndelungate a refuzat să dea declarații, iar la 19 noiembrie 2012 acesta a fost informat despre finalizarea urmăririi penale și la 20 noiembrie 2012 reclamantului și avocatului său i-au fost prezentate materialele cauzei penale nr. 2012928145. După studierea materialelor cauzei penale, avocatul a solicitat încetarea urmăririi penale în privința lui Bahnari Valeriu, iar prin ordonanța procurorului Cociu Lilian din 20 noiembrie 2012 solicitarea dată a fost respinsă, ulterior materialele împreună cu rechizitoriul fiind remise în instanța de judecată.

Prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 28 noiembrie 2012, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 06 decembrie 2012, a fost admis integral demersul procurorului Cociu Lilian din cadrul Procuraturii Generale a Republicii Moldova și a fost prelungit termenul arestării preventive în privința lui Bahnari Valeriu până la 12 martie 2013, ora 13.00. Tot la 28 noiembrie 2012, prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău a fost dispusă declinarea competenței Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău de la judecarea cauzei penale nr. 1-722/12 și expedierea cauzei penale pentru posibilitatea anexării și judecării în fond instanței de judecată competente la Judecătoria Centru, mun. Chișinău.

La demersul avocatului reclamantului, din 26 ianuarie 2013, prin încheierea instanței din aceeași dată a fost înlocuită măsura preventivă aplicată în privința sa în formă de arest preventiv cu arest la domiciliu pe o perioadă de 90 zile, cu începere din 26 ianuarie 2013, iar prin încheierea instanței din 04 martie 2013 măsura preventivă precedentă a fost înlocuită cu liberare provizorie sub control judiciar.

Prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 10 martie 2016, reclamantul a fost achitat de învinuirea înaintată pe motivul constatării inexistenței faptei infracțiunii,

iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 31 mai 2016 a fost admis apelul declarat de procurorul în Procuratura sectorului Botanica, mun. Chișinău, casată sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 10 martie 2016, inclusiv, în baza art. 409 din Codul de procedură penală, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Bahnari Valeriu, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (2), art. 46, art. 189 alin. (6) din Codul penal, a fost achitat pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, decizie menținută prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 28 martie 2017.

Astfel, cu trimitere la prevederile art. 13 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 53 al Constituției Republicii Moldova, art. 2, 3, 7 ale Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 1405 din Codul civil, reclamantul a invocat că a suportat în urma procedurii penale indicate, cheltuieli pentru asistență juridică în sumă totală de 15000 lei și un prejudiciu moral, evaluat de acesta la suma de 1000000 lei.

Reieșind din cele expuse, reclamantul a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său a sumei de 1000000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești; 15000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cadrul pricinii penale; 5000 lei cu titlu de compensație a cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul pricinii civile; și 260 lei cu titlu de compensație a cheltuielilor de copiere a materialelor cauzei.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 22 mai 2018, acțiunea înaintată de Bahnari Valeriu a fost admisă parțial și s-a dispus încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantului a sumei de 90000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral, a sumei de 5000 lei cu titlu de compensare a cheltuielilor de asistență juridică suportate și 260 lei pentru achitarea serviciilor de fotocopiare, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 03 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de apel depuse de Bahnari Valeriu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 22 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că Bahnari Valeriu este îndreptățit în temeiul art. 6 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998 de a pretinde repararea prejudiciului în mărimea și modul stabilite de această Lege, în contextul în care acesta a fost achitat pentru motive ce determină reabilitarea acestuia.

Astfel, în contextul constatării ulterioare a inexistenței faptei infracțiunii, privarea reclamantului de libertate este afectată de consecințe negative, indiferent dacă la momentul emiterii hotărârilor judecătorești corespunzătoare acestea s-ar fi condus de existența unei bănueli rezonabile privind iminenta comitere de către bănuț/învinuit/inculpat a infracțiunii incriminate.

Prin emiterea hotărârilor judecătorești de achitare a reclamantului se constată încălcarea drepturilor constituționale ale acestuia, și anume dreptul la libertate și siguranța persoanei, dreptul la libertatea de circulație, garantate inclusiv de art. 5 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În această ordine de idei, instanța de apel a conchis că Bahnari Valeriu a fost supus unor măsuri preventive ce s-au adeverit într-un final a fi nefondate.

La 12 martie 2020, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a contestat cu recurs decizia din 03 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii. Astfel, aceste încălcări ale instanței de apel au dus la soluționarea greșită a litigiului.

Ministerul Justiției al Republicii Moldova a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 03 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 22 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La 11 iunie 2020, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință la cererea de recurs, solicitând admiterea recursului formulat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

La 26 iunie 2020, Bahnari Valeriu, prin intermediul avocatului Babără Angela, a depus referință la cererea de recurs, solicitând considerarea acesteia ca fiind inadmisibilă.

Analizând temeiurile invocate în cererea de recurs în raport cu materialele pricinii și prevederile legale, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova este neîntemeiat și urmează a fi declarat inadmisibil, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului este de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 03 octombrie 2019 și expediată participanților la proces la 08 noiembrie 2019 (f.d. 127, vol. II), însă la materialele cauzei nu există înscrisuri care să probeze momentul recepționării acesteia de către recurent. Astfel, având în vedere faptul că recursul declarat împotriva deciziei din 03 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost înregistrat la 12 martie 2020, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, acesta se consideră declarat în termen.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Dat fiind faptul că temeiurile de declarare a recursului împotriva deciziei curții de

apel, prin prisma prevederilor secțiunii a 2-a a capitolului XXXVIII al din Codul de procedură civilă, sunt strict delimitate de art. 432, Completul reține că reieșind din prevederile art. 437 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, în sarcina recurentului este impusă obligația delimitării esenței, temeiului și argumentării acelei/acelor încălcări esențiale și/sau a acelor circumstanțe ce indică la aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, și care ar dicta necesitatea declarării recursului ca fiind admisibil.

În speță, însă criticile invocate de recurent nu pot duce la admisibilitatea recursului, or, acestea nu pot fi reținute prin prisma art. 432 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care se insistă în mod exclusiv asupra reaprecierii circumstanțelor cauzei, în detrimentul evidențierii ilegalității soluției instanței de apel. În acest context este de menționat faptul că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Acest fapt denotă caracterul declarativ al recursului, fiind lipsit de esență, care evidențiază simplul fapt al dezacordului recurentului cu soluția dată de instanța de apel, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a recursului, având în vedere faptul că, rolul exclusiv al recursului este de a asigura efectuarea unui control de legalitate a deciziei atacate în baza temeiurilor legale de declarare a recursului strict prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Abordarea recurentului, în speță, însă evidențiază în mod clar dezacordul acestuia cu soluția dată de instanța de apel, iar argumentele recursului nu permit identificarea omisiunilor sau erorilor care ar impune declararea acestuia ca fiind admisibil.

Prin prisma jurisprudenței CtEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, trăsătură distinctivă care nu este evidențiată în cererea de recurs declarată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Astfel, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată lipsa temeiurilor care ar dicta necesitatea declarării recursului ca fiind admisibil.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
Judecătorul

Svetlana Filincova,

Judecătorii

Galina Stratulat,

Iurie Bejenaru